

Costau byw: Mater iechyd cyhoeddus

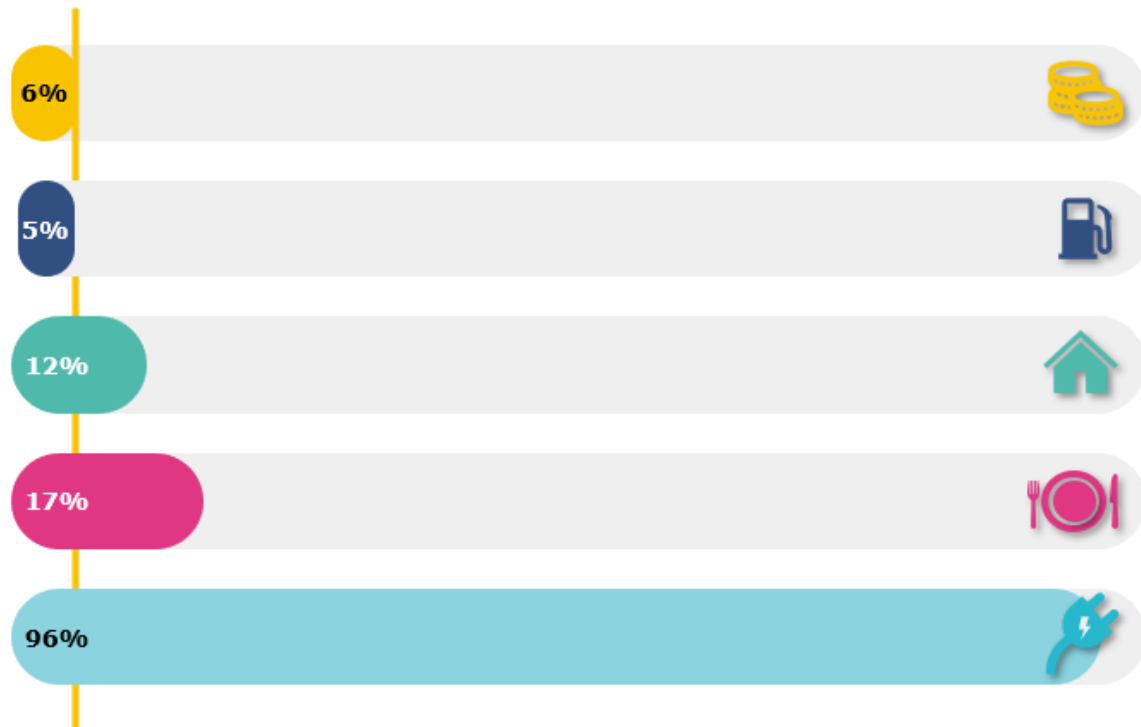
Manon Roberts
Uwch Swyddog Polisi

Digwyddiad Rhwydwaith
Iechyd Cyhoeddus Cymru
19^{eg} Ionawr 2023

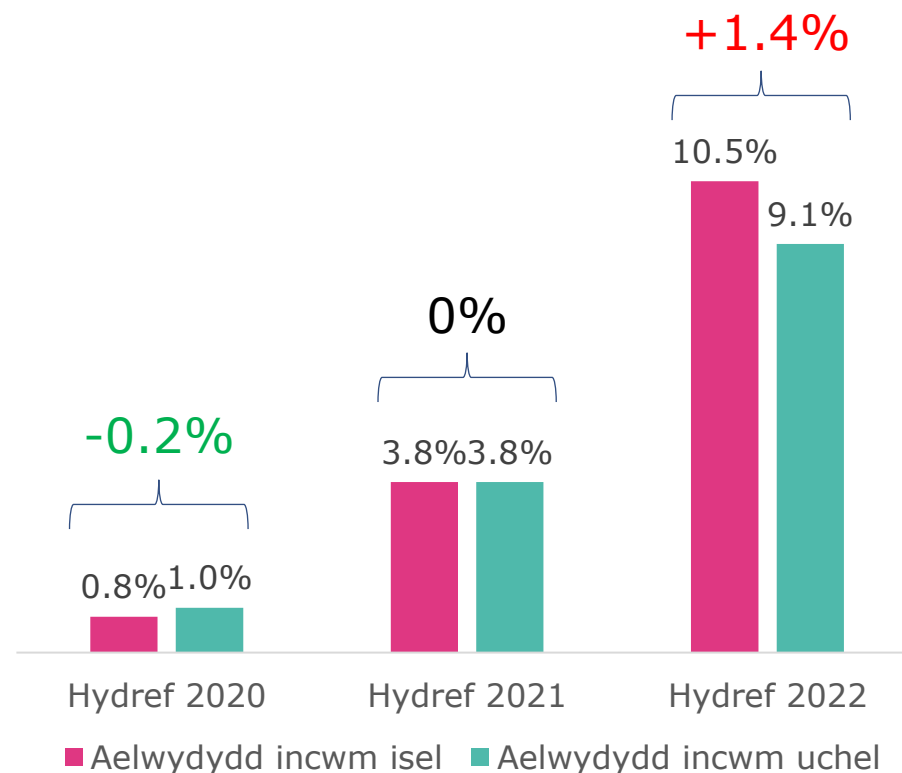

Beth yw'r argyfwng costau byw?

Cynnydd mewn cyflogau o gymharu â chynnydd ym mhrisiau tai, bwyd, tanwydd ac ynni

Chwyddiant (CPIH) yn ôl incwm aelwyd Hydref 2020-Hydref 2022

Pwy sy'n cael ei effeithio fwyaf gan yr argyfwng costau byw?

■ Diogel ■ Yn wynebu risg ■ Yn cael anhawster ■ Yn cael anawsterau mawr

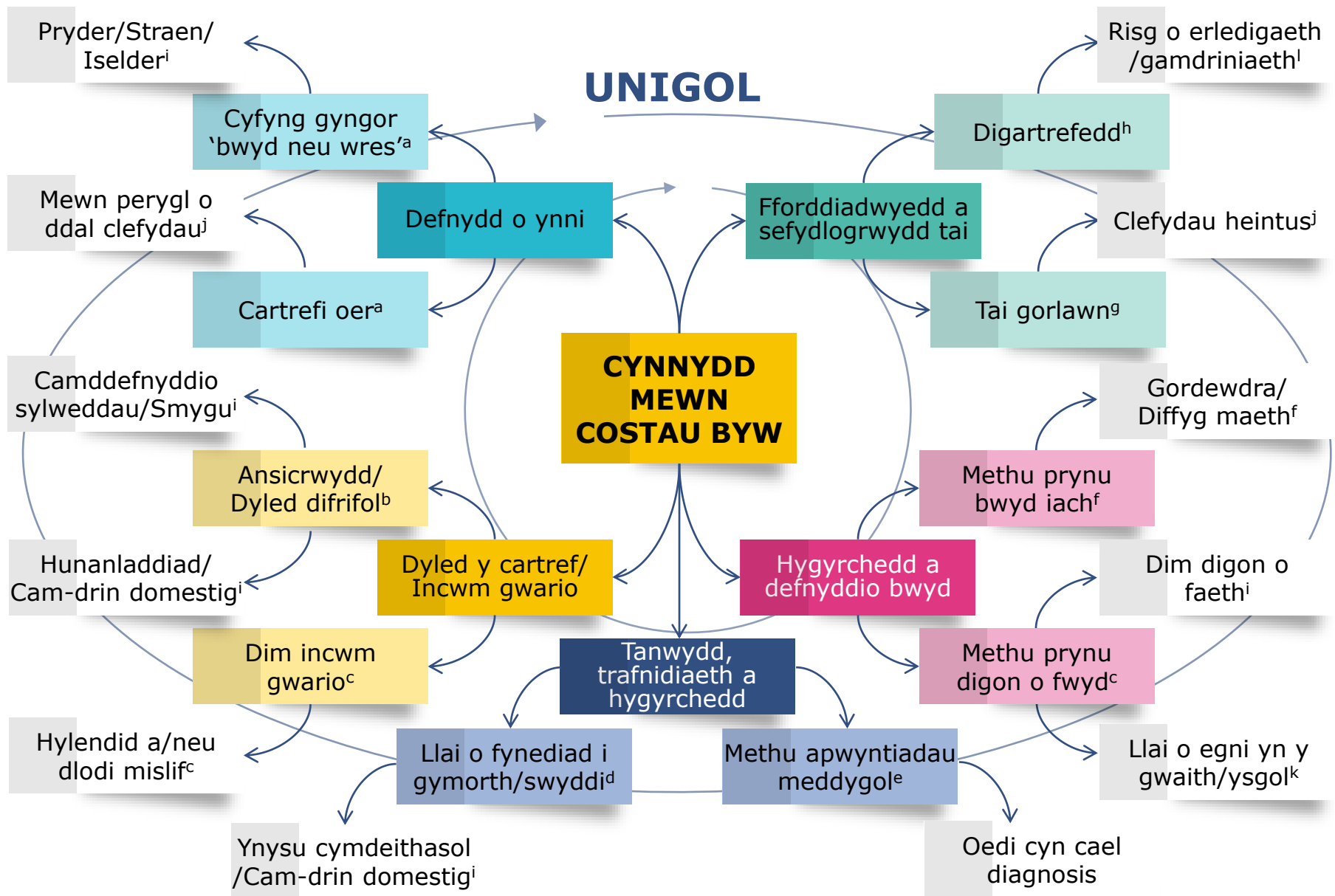

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Polisi

SYSTEMIG

Cynnydd mewn annhegwch iechydⁱ

Galw cynyddol ar y gwasanaeth iechyd^{i,m}

Llai o wasanaethau cyhoeddusⁱ

Busnesau'n llai hyfywⁿ

Cymunedau llai sefydlogⁱ

Effeithiau rhwng y cenedlaethau/cylcholⁱ

Cynnydd mewn bylchau addysgol^k

Llai o asedau cymunedolⁱ

Anghydraddoldebau cymdeithasol uwchⁱ

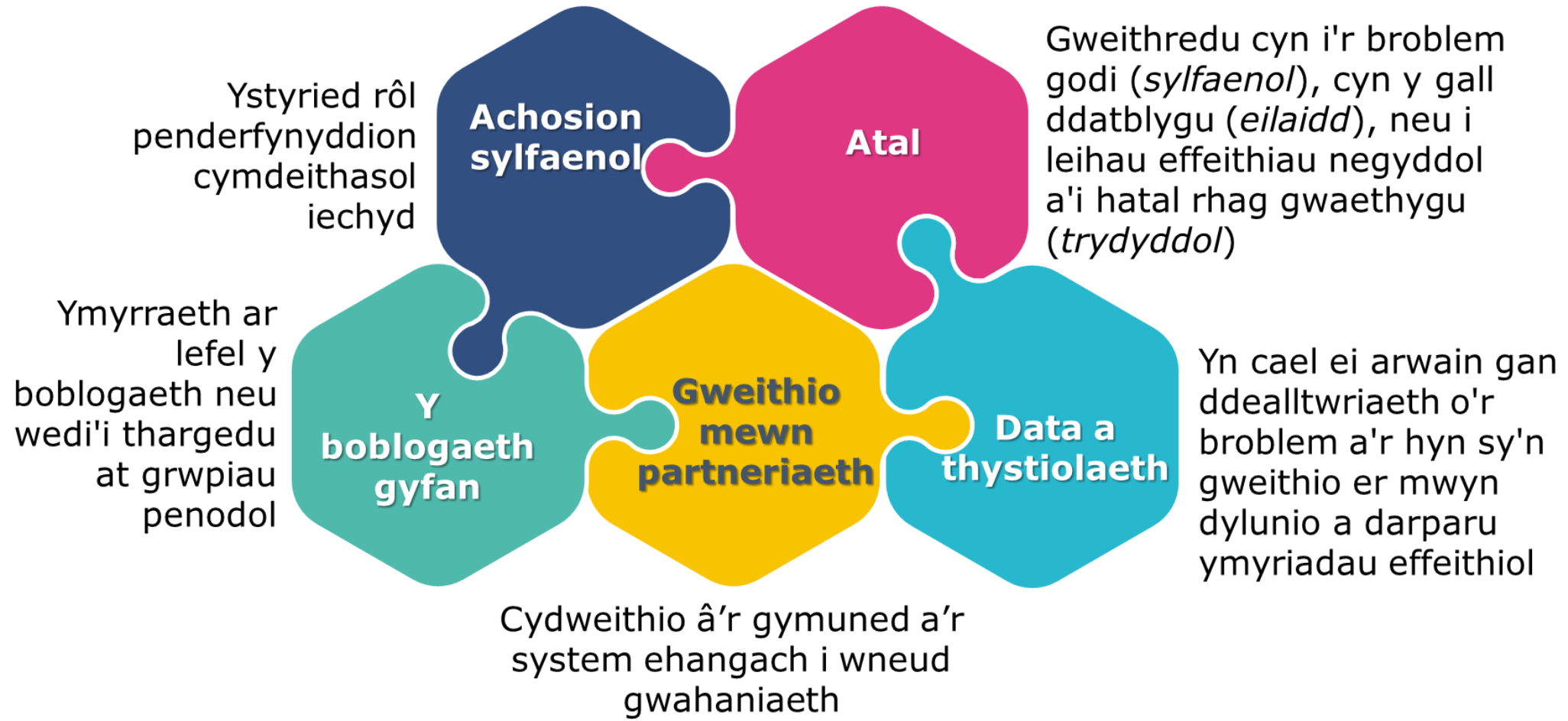

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Sut dylen ni ymateb?

MEYSYDD GWEITHREDU O RAN POLISI

Lliniaru effeithiau negyddol yr
argyfwng costau byw

Iechyd a
llesiant
meddyliol

Incwm a
dyled

Ynni

Bwyd

Trafnidiaeth

Tai

Cyflogaeth

Gwasanaethau
iechyd a gofal

Diogelu

Creu Cymru iachach a mwy
cyfartal

Creu cymdeithasau a chymunedau sy'n
cefnogi iechyd

Mabwysiadu dull cwrs bywyd
gyda ffocws ar y blynyddoedd cynnar

MEYSYDD GWEITHREDU O RAN POLISI

+5.95% o
wariant ar
lywodraeth
leol a chyllid, i
£6bn (is na
chwyddiant)

+£18.8m
i'r Gronfa
Cymorth
Dewisol

Dim taliadau
tanwydd gaeaf
(£200) o fis
Ebrill ymlaen
from April

**Lliniaru effeithiau negyddol yr
argyfwng costau byw**

Cyflog byw gwirioneddol o
£10.90 i ofal cymdeithasol

Blaenoriaethau'r gweinidog
iechyd ar gyfer y gyllideb yn
gyfyngedig i x6 – nid yw atal
yn flaenoriaeth benodol

**Creu Cymru iachach a mwy
cyfartal**

£40m i
gefnogi
trafnidiaeth
cyhoeddus

Iechyd a
llesiant
meddyliol

Incwm a
dyled

Ynni

Bwyd

+6.31% o
wariant ar
iechyd a
gwasanaethau
cymdeithasol,
i £10.9bn (is
na
chwyddiant)

**Creu cymdeithasau a chymunedau sy'n
cefnogi iechyd**

**Mabwysiadu dull cwrs bywyd
gyda ffocws ar y blynyddoedd cynnar**

Trafnidiaeth

Tai

Cyflogaeth

Gwasanaethau
iechyd a gofal

Diogelu

Dim cynnydd i'r Grant Cymorth Tai

MEYSYDD GWEITHREDU O RAN POLISI

Dull
cydgysylltiedig o
gyfathrebu dros
y gaeaf

Lliniaru effeithiau negyddol yr
argyfwng costau byw

Mynediad at
wasanaethau sgrinio

Creu Cymru iachach a mwy
cyfartal

Arolwg Costau
Byw ar effeithiau
yr argyfwng ar
iechyd a lles
oedolion

Arolwg
poblogaeth
Amser I
Siarad

Iechyd a
llesiant
meddyliol

Incwm a
dyled

Ynni

Bwyd

Rhwydwaith
Diogelu'r
GIG a'r
Argyfwng
Costau Byw

Creu cymdeithasau a chymunedau sy'n
cefnogi iechyd

Mabwysiadu dull cwrs bywyd
gyda ffocws ar y blynyddoedd cynnar

Trafnidiaeth

Tai

Cyflogaeth

Gwasanaethau
iechyd a gofal

Diogelu

Cefnogaeth i staff e.e. cyfeirio at gyfnogaeth

Cymru Iach ar Waith

Ymateb tymor byr

- ✓ Canolbwyntio ar gymorth ar gyfer **iechyd a llesiant meddyliol**, a mwy o amddiffyniad rhag **ynysu cymdeithasol**
- ✓ **Cynyddu incwm i'r eithaf** (gan gynnwys cymorth penodol ar gyfer ynni, tai a bwyd) a chymorth ar ddyledion
- ✓ Ymdrechion i leihau **tlodi tanwydd** ac effaith cartrefi oer
- ✓ **Atal digartrefedd**
- ✓ Hyrwyddo **bwyta'n iach**
- ✓ Gwell tegwch o ran **mynediad i wasanaethau cyhoeddus**
- ✓ Cyflogwyr yn cefnogi staff, gan gynnwys rheoli **diswyddiadau** yn ofalus
- ✓ **Diogelu yn erbyn risg gynyddol o drais a cham-drin domestig**

Ymateb tymor canolig/tymor hwy

- ✓ Mesurau **effeithlonrwydd ynni** a newid i ddefnyddio **ynni gwyrdd, fforddiadwy**
- ✓ Gwella argaeledd, fforddiadwyedd ac ansawdd **tai**
- ✓ Datblygu **systemau bwyd lleol** iach a chynaliadwy
- ✓ Annog **teithio llesol, carbon isel** a'r defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus
- ✓ Hyrwyddo **gwaith teg**
- ✓ Mentrau **atal trais**
- ✓ Gwella'r **cymorth i rieni** i fynd i'r afael â ffactorau sy'n creu straen i'r teulu

Cymru iachach a mwy cyfartal yn y tymor hwy

- ✓ **Gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol a deddfwriaeth alluogi arall** er mwyn prif ffrydio'r ystyriaeth o iechyd, llesiant a thegwch ym mhob polisi ('iechyd ym mhob polisi')
- ✓ **Creu cymdeithasau a chymunedau sy'n cefnogi iechyd**, gan gynnwys:
 - **Cadernid cymunedol, cydlyniant cymunedol a chyfalaf cymdeithasol**
 - **Ymddygiad iach**
 - **'Economi llesiant'** (mae blaenoriaethu iechyd a llesiant mewn penderfyniadau economaidd)
- ✓ **Mabwysiadu dull cwrs bywyd sy'n canolbwyntio ar y blynyddoedd cynnar**